

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
GERARDA HOGANA
přednesené dne 16. září 2021¹

Věc C-251/20

**Gtflix Tv
proti
DR**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Cour de cassation (Kasační soud, Francie)]

„Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení č. 1215/2012 – Zveřejnění urážlivých komentářů o právnické osobě na internetu – Žaloby na opravu údajů, odstranění obsahu a náhradu vzniklé škody – Příslušnost k projednání žalob na náhradu vzniklé škody – Strategické žaloby proti účasti veřejnosti (SLAPP)“

I. Úvod

1. Od vstupu Bruselské úmluvy o příslušnosti a výkonu rozhodnutí² v platnost a jejího následného nahrazení různými verzemi nařízení Brusel³ se tento celý soubor „poevropštěného“ mezinárodního práva soukromého snaží podporovat předvídatelnost a jistotu při rozdělení příslušnosti soudů jednotlivých členských států v občanských věcech. Bruselský systém se rovněž v případech, v nichž je to možné, snaží soustředit místo příslušnosti soudu ve vztahu ke konkrétní věci na co nejméně právních řádů, konkrétně na ty, které mají nejužší vazbu k žalobě.

2. Tyto cíle však byly zpochybněny řadou případů sahajících přinejmenším do roku 1995, kdy bylo vydáno rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Shevill*⁴. Situace je nejvážnější v případě, kdy se žalobce domáhá náhrady škody za mimosmluvní odpovědnost z titulu urážlivého článku a jiných podobných druhů publikací, pokud protiprávní jednání údajně způsobilo újmu v několika různých právních rádech. Za takových okolností se nezdá, že by bylo možné využít pravidlo, které uspokojivě vyřeší tyto potenciálně protichůdné cíle jistoty, předvídatelnosti a blízkosti věci na straně jedné, a zároveň zabráni mnohočetnosti příslušných soudů na straně druhé. Tyto problémy jsou zesíleny technologickými pokroky současného světa v případě, kdy byly údajně pomlouvačné nebo jiným způsobem protiprávní komentáře zveřejněny na internetu.

¹ – Původní jazyk: angličtina.

² – Bruselská úmluva ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32).

³ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).

⁴ – Rozsudek ze dne 7. března 1995, *Shevill a další* (C-68/93, EU:C:1995:61).

3. To je obecný právní rámec složitých otázek týkajících se příslušnosti, které vyvstávají v rámci projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, jež se týká výkladu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012.

4. Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společností Gtflix Tv, která se zabývá zábavou pro dospělé a má sídlo v České republice, a DR, režisérem, výrobcem a distributorem pornografických filmů s bydlištěm v Maďarsku, ohledně náhrady za údajně hanlivé výroky učiněné DR na několika internetových stránkách a fórech. Před posouzením skutkových okolností a hmotněprávních otázek je třeba nejprve vymežit relevantní právní rámec.

II. Právní rámec

A. Mezinárodní právo

5. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví podepsaná dne 20. března 1883, revidovaná ve Stockholmu dne 14. července 1967 a pozměněná dne 28. září 1979 (Recueil des traités des Nations unies, sv. 828, č. 11851, s. 305) se týká průmyslového vlastnictví v nejširším slova smyslu a vztahuje se na patenty, ochranné známky, průmyslové vzory, užité vzory, ochranné známky pro služby, obchodní jména, zeměpisná označení a potlačování nekalé soutěže.

6. Článek 10 bis uvedené úmluvy stanoví:

„(1) Unijní země jsou povinny zajistit příslušníkům Unie účinnou ochranu proti nekalé soutěži.

(2) Nekalou soutěží je každá soutěžní činnost, která odporuje poctivým zvyklostem v průmyslu nebo v obchodě.

(3) Zejména musí být zakázány:

1. jakékoliv činy, které by mohly jakkoli způsobit záměnu s podnikem, výrobky nebo s průmyslovou nebo obchodní činností soutěžitele;

2. falešné údaje při provozování obchodu, které by mohly poškodit dobrou pověst podniku, výrobků nebo průmyslové nebo obchodní činnosti soutěžitele;

3. údaje nebo tvrzení, jejichž užívání při provozu obchodu by bylo s to uvádět veřejnost v omyl o vlastnosti, způsobu výroby, charakteristice, způsobilosti k použití nebo o množství zboží.“

B. Unijní právo

1. Nařízení č. 1215/2012

7. Body 13 až 16 a 21 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 uvádí:

„(13) Je nezbytné, aby existoval vztah mezi řízeními, na něž se toto nařízení uplatňuje, a územím členských států. Proto by se společná pravidla pro určení příslušnosti měla v zásadě uplatňovat v případech, kdy má žalovaný bydliště v členském státě.

- (14) Žalovaný, který nemá bydliště v některém členském státě, by měl podléhat vnitrostátním pravidlům pro určení příslušnosti použitelným na území členského státu, kde se koná řízení.

Některá pravidla pro určení příslušnosti by se však měla uplatnit bez ohledu na místo bydliště žalovaného, aby se zajistila ochrana spotřebitelů a zaměstnanců, aby se zachovala soudní příslušnost soudů členských států v situacích, kdy mají výlučnou příslušnost, a aby byla respektována smluvní volnost stran.

- (15) Pravidla pro určení příslušnosti by měla být vysoce předvídatelná a měla by vycházet ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného. Příslušnost by měla být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně vymezených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného spojovacího prvku. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.
- (16) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby by měla posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. To je důležité zejména ve sporech týkajících se mimosmluvních závazků, které vyplývají z porušení práva na soukromí a práv na ochranu osobnosti, včetně pomluvy.

[...]

- (21) V zájmu harmonického výkonu spravedlnosti je nezbytné minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby v různých členských státech nebyla vydána vzájemně neslučitelná rozhodnutí. Měl by existovat jasný a účinný mechanismus pro řešení souběžně probíhajících řízení, a rovněž pro zamezení obtíží vyplývajících z rozdílů mezi jednotlivými členskými státy, pokud jde o stanovení doby, kdy se věc považuje za projednávanou. Pro účely tohoto nařízení by měla být tato doba stanovena samostatně.“

8. Pravidla týkající se příslušnosti jsou uvedena v kapitole II uvedeného nařízení, jež obsahuje články 4 až 34.

9. Článek 4 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, který patří do kapitoly II, oddílu 1, nadepsaného „Obecná ustanovení“, zní následovně:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

10. Článek 5 odst. 1 tohoto nařízení, obsažený v oddílu 1, stanoví:

„Osoby, které mají bydliště v některém členském státě, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

11. Znění čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 je totožné se zněním čl. 5 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), které bylo

zrušeno nařízením č. 1215/2012, a odpovídá znění čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy. Toto ustanovení, které je součástí kapitoly II, oddílu 2 nařízení č. 1215/2012, nadepsaného „Zvláštní příslušnost“, stanoví:

„Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována:

[...]

2) ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;“

12. Článek 30 nařízení č. 1215/2012 zní takto:

„1. Jsou-li u soudů různých členských států zahájena řízení, která navzájem souvisejí, může soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, řízení přerušit.

2. Dokud není řízení u soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, skončeno v prvním stupni, může jiný soud na návrh strany řízení také prohlásit, že není příslušný, jestliže je soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, příslušný pro tato řízení a spojení těchto řízení je podle jeho práva přípustné.

3. Pro účely tohoto článku řízení navzájem souvisejí, pokud je mezi příslušnými žalobami dán tak úzký vztah, že jejich projednání a rozhodnutí o nich ve společném řízení je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních.“

2. *Nařízení (ES) č. 864/2007*

13. Bod 7 odůvodnění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)⁵ uvádí:

„(7) Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I)⁶ a s nástroji upravujícími právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy.“

14. Článek 4 uvedeného nařízení, nadepsaný „Obecné pravidlo“, stanoví:

„1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepříjemné následky této skutečnosti.

2. Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země.

3. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odstavci 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by

⁵ – Úř. věst. 2007, L 199, s. 73.

⁶ – Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42.

mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.“

15. Článek 6 odst. 1 a 2 téhož nařízení, nadepsaný „Nekalá soutěž a jednání omezující volnou hospodářskou soutěž“, stanoví:

„1. Rozhodným právem pro mimosmluvní závazky, které vznikají z jednání z nekalé soutěže, je právo země, ve které dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů.

2. Postihuje-li jednání z nekalé soutěže výlučně zájmy určitého soutěžitele, použije se článek 4.“

C. Francouzské právo

16. Podle francouzského práva je nekalou soutěží jakékoliv jednání spočívající v nadměrném využívání svobody podnikání jiné osoby prostřednictvím postupů, které jsou v rozporu s pravidly a zvyky a které způsobují škodu. Mezi uznané formy nekalé soutěže patří očeňování, které podle judikatury francouzského kasačního soudu spočívá ve zveřejňování informací, které mohou znevážit soutěžitele⁷. Tento občanskoprávní delikt – jenž se liší od pomluvy – se řídí francouzskými pravidly o občanskoprávní odpovědnosti.

III. Skutkové okolnosti sporu v původním řízení a žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

17. Gtflix Tv je společnost se sídlem v České republice, která vyrábí a šíří to, co je někdy eufemisticky nazýváno jako televizní programy s obsahem pro dospělé. DR je režisérem, výrobcem a distributorem pornografických filmů s bydlištěm v Maďarsku. Jeho filmy jsou uváděny na trh prostřednictvím internetových stránek provozovaných v Maďarsku, které DR vlastní.

18. DR údajně pravidelně uváděl hanlivé poznámky proti společnosti Gtflix Tv na několika internetových stránkách a fórech. Gtflix Tv formálně vyzvala DR, aby tyto poznámky stáhl. Vzhledem k tomu, že DR tak neučinil, podala společnost Gtflix Tv proti DR návrh na zahájení zkráceného řízení k předsedovi Tribunal de grande instance, Lyon (soud prvního stupně v Lyonu, Francie). V rámci tohoto řízení společnost Gtflix Tv navrhla, aby byla DR uložena povinnost:

- pod hrozbou pokuty se zdržet veškerého jednání spočívajícího v hanobení Gtflix Tv a jejích internetových stránek a zveřejnit na každém z dotčených fór právní sdělení ve francouzském a anglickém jazyce;
- umožnit Gtflix Tv uvést komentáře na dotčených fórech spravovaných DR;
- zaplatit Gtflix Tv symbolickou částku jedno euro jako náhradu majetkové újmy a částku ve stejné výši jako náhradu nemajetkové újmy.

19. Žalovaný namítl nepřislušnost francouzského soudu. Tribunal de grande instance, Lyon (Soud prvního stupně v Lyonu) se s tímto návrhem žalovaného ztotožnil.

⁷ – Cass.com, 24. září 2013, č. 12-19.790. Viz rovněž cass.com, 18. října 2016, č. 15-10.384; cass.com, 15. ledna 2020, č. 17-27.778; a cass.com, 4. března 2020, č. 18-15.651.

20. Společnost Gtflix Tv podala proti tomuto usnesení odvolání ke Cour d'appel de Lyon (Odvolací soud v Lyonu, Francie), kterým se domáhala přiznání náhrady škody v prozatímní výši 10 000 euro z titulu majetkové a nemajetkové újmy vzniklé ve Francii. Rozsudkem ze dne 24. července 2018 odvolací soud rovněž potvrdil nepřislusnost francouzského soudu.

21. Žalobkyně poté podala kasační opravný prostředek ke Cour de cassation (Kasační soud, Francie). U tohoto soudu společnost Gtflix Tv napadá rozsudek odvolacího soudu ze dne 24. července 2018, kterým byla určena nepřislusnost francouzských soudů ve prospěch českých soudů, neboť soudy členského státu jsou podle názoru společnosti Gtflix Tv příslušné k rozhodování ve věcech týkajících se škod způsobených na území tohoto členského státu obsahem umístěným na internetu, jakmile byl tento obsah na jeho území dostupný. Cour d'appel de Lyon (Odvolací soud v Lyonu) porušil čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 tím, že vyloučil příslusnost francouzských soudů z důvodu, že nestačí, aby komentáře, o nichž se má za to, že jsou hanlivé a byly zveřejněné na internetu, byly dostupné v jurisdikci soudu, který věc projednává, ale že tento obsah musí mít rovněž nějaký význam pro osoby, které mají na území tohoto členského státu bydliště.

22. Předkládající soud má patrně za to, že rozhodnutí Cour d'appel de Lyon (Odvolací soud v Lyonu) je sice stíženo nesprávným právním posouzením, ale že nepřislusnost francouzských soudů rozhodovat o žádosti o opravu nebo odstranění výroků je nicméně odůvodněná. Z rozsudku ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:766) totiž vyplývá, že žádost o opravu nebo odstranění údajů nemůže být podána k soudům určitého státu pouze z toho důvodu, že tyto údaje jsou z tohoto členského státu přístupné. Tyto úvahy byly samozřejmě obsaženy v rozsudku vydaném v souvislosti se sporem týkajícím se pomluvy. Avšak vzhledem k tomu, že odůvodnění této věci bylo založeno na všudypřítomné povaze dotčených údajů, použije se obdobně na žádosti o odstranění nebo opravu tvrzení, která mohou představovat (údajné) očerňování.

23. Předkládající soud si však klade otázku, zda v případě žalob na náhradu škody souvisejících s existencí takového nekalosoutěžního jednání může žalobkyně podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah uveřejněný na internetu, a zároveň požadovat opravu údajů, odstranění obsahu a nahrazení nemajetkové a majetkové újmy, nebo zda se se žalobou na náhradu škody musí obrátit na soud příslušný k nařízení opravy údajů a odstranění hanlivých komentářů.

24. Za těchto okolností se Cour de cassation (Kasační soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 7 bod 2 nařízení (EU) č. 1215/2012 vykládán v tom smyslu, že osoba, která má za to, že došlo k porušení jejích práv šířením hanlivých výroků na internetu, a která jedná jak za účelem opravy údajů a odstranění obsahu, tak za účelem náhrady nemajetkové a majetkové újmy, která z toho vyplývá, může požadovat u soudů každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah uveřejněný na internetu, náhradu škody způsobené na území tohoto členského státu, v souladu s rozsudkem ze dne 25. října 2011, eDate Advertising a další [(C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, body 51 a 52)], nebo zda musí, s ohledem na rozsudek ze dne 17. října 2017, Bolagsupplysningen a Ilsjan [(C-194/16, EU:C:2017:766, bod 48)], podat tento návrh na náhradu škody k soudu příslušnému pro nařízení opravy údajů a odstranění hanlivých komentářů?“

IV. Posouzení

25. Úvodem je třeba zdůraznit, že pouhá okolnost, že v jedné žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je obsaženo několik druhů návrhů podaných společně, nemá vliv na pravidla pro určení příslušnosti použitelná na každý z těchto návrhů, neboť žádost může být v případě potřeby rozdělena⁸. Kromě toho je třeba zdůraznit, že i když žalobkyně ve věci v původním řízení vznesla několik druhů návrhů, otázka položená předkládajícím soudem se týká pouze určení soudů, které je třeba považovat za příslušné k rozhodování o žalobě na náhradu škody z důvodu očernování.

26. V tomto ohledu je třeba připomenout, že odchýlně od článku 4 nařízení č. 1215/2012, který přiznává příslušnost k rozhodování sporu ve věci samé soudům členského státu, kde má žalovaný bydliště, čl. 7 odst. 2 tohoto nařízení stanoví, že ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti může být osoba, která má bydliště v některém členském státě, žalována v jiném členském státě u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události⁹.

27. Vzhledem k tomu, že čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 přebírá znění a cíle čl. 5 odst. 3 nařízení č. 44/2001, jakož i ještě předtím znění a cíle čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy, je třeba mít za to, že výklad těchto dvou ustanovení ze strany Soudního dvora platí rovněž pro čl. 7 odst. 2¹⁰.

28. Z ustálené analýzy Soudního dvora vyplývá, že se pravidlo zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 5 bodu 3 Bruselské úmluvy a čl. 5 odst. 3 nařízení č. 44/2001 zakládá na existenci zvláště úzkého vztahu mezi sporem a soudy místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, který odůvodňuje určení příslušnosti uvedených soudů z důvodů řádného výkonu spravedlnosti a užitečné organizace řízení¹¹. V oblasti deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti je soud místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události, totiž obvykle nejpovolanejší k rozhodnutí věci, a to zejména z důvodu blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů¹².

29. Nicméně vzhledem k tomu, že se uvedené ustanovení odchyluje od základní zásady stanovené v současné době v článku 4 nařízení č. 1215/2012, která přiznává příslušnost soudům bydliště žalovaného, musí být čl. 7 odst. 2 vykládán striktně a nedovoluje výklad přesahující případy výslovně předvídané uvedeným nařízením¹³.

⁸ – Například v rámci unijního řízení viz usnesení ze dne 12. června 2012, *Strack v. Komise* (T-65/12 P, EU:T:2012:285).

⁹ – Tuto možnost upřednostňují žalobci, jelikož se mohou obávat, ať už správně či nesprávně, existence ochranných předpokladů ze strany soudů členského státu, v němž má žalovaný bydliště, nebo kteří se chtějí vyhnout případným dodatečným nákladům spojeným s vedením řízení na dálku.

¹⁰ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 39); ze dne 25. října 2012, *Folien Fischer a Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664, body 31 a 32); ze dne 13. března 2014, *Brogssitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, bod 19); a ze dne 9. července 2020, *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, bod 22).

¹¹ – V tomto ohledu viz rozsudky ze dne 1. října 2002, *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555, bod 46); ze dne 16. května 2013, *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 26); ze dne 3. dubna 2014, *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 28); a ze dne 21. května 2015, *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, bod 39); ze dne 17. června 2021, *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, bod 27).

¹² – V tomto smyslu viz například rozsudek ze dne 16. května 2013, *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 27).

¹³ – V tomto smyslu viz například rozsudky ze dne 27. září 1988, *Kalfelis* (189/87, EU:C:1988:459, bod 19) nebo ze dne 15. ledna 2004, *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21, bod 25); ze dne 16. května 2013, *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, bod 24); a ze dne 12. září 2018, *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, bod 17 a 18). Podle judikatury Soudního dvora však potřeba striktního výkladu pravidel o zvláštní příslušnosti znamená pouze to, že pravidla uvedená v článku 7 nesmí být vykládána v širším smyslu, než vyžaduje jejich účel. V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. listopadu 2016, *Schmidt* (C-417/15, EU:C:2016:881, bod 28), nebo ze dne 25. března 2021, *Obala i lučice* (C-307/19, EU:C:2021:236, bod 76).

30. Nicméně podle stejně ustálené judikatury Soudního dvora je třeba pojem „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“¹⁴ chápat tak, že zahrnuje dvě různá místa, a sice místo, kde se škoda projevila, a místo, kde došlo k události, která je příčinou této škody (rovněž nazývané místo příčinné události), přičemž každé z nich může podle okolností poskytnout zvláště užitečné indicie týkající se důkazů a organizace řízení¹⁵. Proto v případě, kdy je místo, kde se nacházejí tyto hraniční určovatelé, odlišné, žalovaný může být dle volby žalobce žalován u soudu jednoho nebo druhého místa¹⁶.

31. V projednávané věci se položená předběžná otázka týká pouze určení místa, kde škoda vznikla.

32. V tomto ohledu Soudní dvůr upřesnil, že tímto hraničním určovatelem je místo, kde se projeví škodlivé účinky skutečnosti, jež vedla ke škodě, to znamená místo, kde se konkrétně projeví škoda způsobená vadným výrobkem¹⁷. Toto místo se však může lišit v závislosti na přesné povaze práva, které bylo údajně porušeno¹⁸.

33. Soudní dvůr například v zásadě rozhodl, že v případě podvodu ovlivňujícího hodnotu finančních certifikátů, které, jelikož se jedná o nehmotný majetek, musejí být uloženy na zvláštním bankovním účtu nazývaném účet cenných papírů, jsou soudy příslušnými z titulu vzniku újmy soudy místa, kde má bydliště žalobce, je-li tento bankovní účet veden u banky mající sídlo v obvodu těchto soudů¹⁹. Soudní dvůr však uvedl, že toto řešení se nepoužije v případě, kdy žalobce uplatňuje peněžní újmu vyplývající z investičních rozhodnutí přijatých v důsledku nepřesných, neúplných nebo zavádějících informací, které jsou snadno dostupné po celém světě, pokud se na společnost, která vydala dotčené finanční nástroje, nevztahovaly zákonné požadavky na zpřístupnění v členském státě, v němž mají banka nebo investiční společnost, na jejímž účtu jsou cenné papíry uloženy, sídlo²⁰.

34. Ve věci nemajetkové újmy údajně způsobené novinovým článkem zveřejněným v několika členských státech Soudní dvůr v rozsudku *Shevill* uvedl, že poškozený může podat žalobu na náhradu škody proti vydavateli buď k soudům státu, v němž je vydavatel, který zveřejnil článek poškozující pověst, usazen, přičemž tyto soudy mohou rozhodnout o náhradě celé újmy vyplývající z poškození pověsti, nebo k soudům každého státu, v němž došlo k šíření zveřejněného článku a v němž podle tvrzení poškozeného byla poškozena jeho pověst, které jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené ve státě sídla soudu, jemuž je podána

¹⁴ – Příčinná událost je definována jako skutečnost, jež vedla ke vzniku škody. V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. července 2009, *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, bod 27).

¹⁵ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 9. července 2020, *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, body 23 a 38), nebo ze dne 17. června 2021, *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, bod 29). Z tohoto důvodu, jak vysvětlím, Soudní dvůr uznal příslušnost soudů místa střediska zájmů poškozeného, aniž by takové kritérium bylo obsaženo v nařízení č. 1215/2012.

¹⁶ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 16. ledna 2014, *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, bod 23), a ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 25).

¹⁷ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. července 2009, *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, bod 27).

¹⁸ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. října 2013, *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, bod 32), a ze dne 22. ledna 2015, *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, bod 29).

¹⁹ – Viz rozsudek ze dne 28. ledna 2015, *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 55). V uvedeném rozsudku odkazuje Soudní dvůr na pojem „bankovní účet“, aniž by jej dále objasnil. Je však třeba připomenout, že pojem „bankovní účet“ je generický. Vzhledem k tomu, že v této věci Soudní dvůr používá tento výraz v jednotném čísle, lze z toho vyvodit, že úmyslem Soudního dvora bylo odkázat na konkrétní druh účtu. S ohledem na zvláštní povahu dotčených finančních produktů se jeví, že tímto zvláštním účtem je implicitně, avšak nevyhnutelně, účet cenných papírů, na němž byly certifikáty uloženy, jelikož na tomto účtu se projevilo snížení hodnoty certifikátů, a tudíž došlo k poškození žalobce.

²⁰ – Rozsudek ze dne 12. května 2021, *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, bod 37).

žaloba²¹. Toto posledně uvedené pravidlo pro určení příslušnosti bylo někdy popisováno – zejména jeho kritiky – tak, že stanoví zásadu rozdělení příslušnosti, kterou lze pro zjednodušení nazvat jako „mozaikovitý přístup“ k příslušnosti²².

35. Následně byl Soudní dvůr ve věci *eDate* vyzván k posouzení otázky přeshraničního poškozujícího obsahu na internetu. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že tyto situace se liší od situací, kdy obsah není uveden na internetu, a to jednak z důvodu možné všudypřítomnosti veškerého obsahu na internetu, a dále potížemi tento rozsah šíření s určitostí a spolehlivostí kvantifikovat, a tudíž ohodnotit újmu způsobenou výlučně v jednom členském státě²³. Soudní dvůr tedy uvedl, že pokud internetová stránka, na níž se nachází dotčený obsah, nepřijala žádná omezující opatření, je soudem příslušným k posouzení opodstatněnosti žaloby na náhradu veškeré vzniklé škody soud místa, kde má údajný poškozený centrum svých zájmů, vzhledem k tomu, že se jedná o místo, kde může být nejlépe posouzen dopad obsahu uveřejněného na internetu²⁴. Podle Soudního dvora je tímto místem obecně, nikoli však nutně, místo obvyklého bydliště. Osoba však může mít centrum svých zájmů v členském státě, v němž nemá obvyklé bydliště, pokud jiné indicie, jako například výkon profesní činnosti, mohou prokázat zvláště úzkou vazbu k tomuto státu²⁵.

²¹ – Rozsudek ze dne 7. března 1995, *Shevill a další* (C-68/93, EU:C:1995:61, bod 33). Pokud jde o určení místa příčinné události v případě pomluvy prostřednictvím článku šířeného v tisku v několika smluvních státech, Soudní dvůr rozhodl, že se jedná o místo, kde je dotčený vydavatel novin usazen, neboť se jedná o místo, kde měla původ škodná událost a z něhož byla pomluva vydána a uvedena do oběhu. Tamtéž, bod 24.

²² – Laazouzi, M., „L’extension du for européen aux personnes morales victimes d’atteintes aux droits de la personnalité sur Internet“, JCP G, č. 49, 4. prosince 2017, s. 2225.

²³ – Rozsudek ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, body 45 a 46).

²⁴ – Rozsudek ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 48). Soudní dvůr následně toto řešení odůvodnil tím, že pojem „středisko zájmů dotčené osoby“ nejlépe vystihuje místo, kde se v zásadě projevuje škoda, jež byla způsobena obsahem umístěným na internetu. Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 33). Toto řešení bylo nedávno potvrzeno rozsudkem ze dne 17. června 2021, *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, bod 31). Je pravda, že Soudní dvůr uvedl, že pojem „místo, kde došlo ke škodné události“ nezahrnuje místo bydliště žalobce, kde se nachází „centrum jeho majetkových zájmů“ pouze z důvodu, že zde utrpěl peněžní újmu vyplývající ze ztráty částí svého majetku, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném státě, který je smluvní stranou. V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. června 2004, *Kronhofer* (C-168/02, EU:C:2004:364, bod 21), a ze dne 16. června 2016, *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, bod 35). Zdá se, že tato judikatura je v podstatě odůvodněna tím, že místo, kde došlo ke škodné události, nelze předpokládat: „takové určení příslušnosti je tedy naproti tomu odůvodněné, je-li žalobcovo bydliště skutečně místem příčinné události nebo místem, kde došlo k újmě“. Rozsudky ze dne 12. září 2018, *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, bod 25, kurzivou zvýraznil autor stanoviska), a v tomto smyslu ze dne 12. května 2021, *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, bod 29). Je však třeba zdůraznit, že na jedné straně není ve věcech pomluvy žalobci způsobena jen finanční újma, ale především újma morální. Na straně druhé ve věci *Bolagsupplysningen a Ilsjan* nepředstavovalo podle Soudního dvora středisko zájmů spojovací prvek, který by se použil za všech okolností. Za účelem dosažení závěru ohledně toho, že „kritérium ‚střediska zájmů poškozené osoby‘ tudíž nejlépe vystihuje místo, kde se v zásadě projevuje škoda ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012, jež byla způsobena obsahem umístěným na internetu“, vycházel Soudní dvůr z předpokladu, že poškození osobnostních práv „je obecně pocítováno silněji ve středisku zájmů dotčené osoby“. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska. Z toho tedy lze vyvodit, že Soudní dvůr nevyloučil, že za určitých okolností nemusí být ve skutečnosti střediskem zájmů dotčené osoby místo, kde došlo ke škodě.

²⁵ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 49). Vzhledem k tomu, že odůvodnění tohoto spojovacího prvku spočívá podle bodu 42 rozsudku *Bolagsupplysningen a Ilsjan* ve skutečnosti, že zejména v případě obsahu na internetu je takové porušení zpravidla pocítováno silněji ve středisku zájmů dotčené osoby vzhledem k pověsti, kterou na takovém místě má, je třeba pojem „středisko zájmů“ chápat tak, že se týká konkrétně místa, z něhož dotčená osoba pro svou pověst vyvozuje nejvýznamnější hospodářské, politické, sociální či dokonce pouze příbuzenské výhody.

36. Vedle tohoto spojujícího prvku Soudní dvůr v bodě 51 rozsudku eDate rovněž uvedl, že stěžovatel může zahájit řízení i u soudů každého členského státu, na jehož území je nebo byl přístupný obsah informace zveřejněné na internetu. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána²⁶.

37. V návaznosti na tento rozsudek může tedy osoba, která má za to, že její osobnostní práva byla porušena v důsledku pomluvy uvedené na internetu, zahájit řízení na třech místech, v nichž budou moci dotčené vnitrostátní soudy rozhodovat o celé škodě, a sice v místě bydliště žalovaného, v místě příčinné události – což je místo, kde bylo výslovně nebo mlčky přijato rozhodnutí o šíření dotčené zprávy²⁷ – a v místě střediska zájmů žalobce. Tato osoba může rovněž zahájit řízení na několika dalších místech, a sice v různých členských státech, ve kterých je či byla dotčená publikace *dostupná*, kde však budou moci příslušné vnitrostátní soudy rozhodovat pouze o škodě, ke které došlo na území dotčeného členského státu.

38. V následujících třech případech byla možnost zahájení řízení u soudů každého členského státu, na jehož území je nebo byl internetový obsah přístupný, potvrzena a byla použita na porušení majetkových autorských práv na internetu z důvodu, že tyto soudy mohou nejlépe posoudit, zda byla skutečně porušena uvedená práva a také určit povahu škody: šlo o věci *Pinckney*²⁸, *Hejduk*²⁹ a *Hi Hotel HCF*³⁰. Soudní dvůr tuto analýzu potvrdil zejména ve věci *Hejduk*, i když nepřijal stanovisko generálního advokáta P. Cruz Villalóna, podle kterého by taková zásada přispěla k vytvoření právní nejistoty pro účastníky řízení³¹. V každé z těchto věcí Soudní dvůr odůvodnil svůj postoj tím, že na ochranu majetkových autorských práv se obvykle vztahuje zásada teritoriality, tedy že ve skutečnosti právní řád států postihuje pouze porušení majetkových autorských práv, k nimž došlo na jejich území³².

39. Konečně ve věci *Bolagsupplysningen a Ilsjan* byl Soudní dvůr v rámci první otázky dotázán, aby posoudil, zda se analýza obsažená v rozsudku eDate vztahovala na právnickou osobu, která chtěla dosáhnout opravy údajně nesprávného obsahu zveřejněného na internetových stránkách a odstranění souvisejících komentářů na diskusním fóru na těchto internetových stránkách, jakož i náhrady údajně vzniklé újmy.

40. Pokud jde o žádosti na opravu a odstranění, Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že pravidlo příslušnosti pro posouzení opodstatněnosti celé vzniklé škody, které bylo rozsudkem eDate stanoveno ve prospěch soudů členského státu, ve kterém se nachází středisko zájmů poškozeného, se použije rovněž na právnické osoby bez ohledu na to, zda dotčený obsah může

²⁶ – Rozsudek ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685, bod 51). Pokud jde o určení místa příčinné události v případě porušení práva na internetu, Soudní dvůr rozhodl, že se nejedná o místo vložení zprávy, ale o místo, kde bylo přijato (výslovně nebo mlčky) rozhodnutí o šíření této zprávy, přičemž za toto místo se považuje sídlo společnosti, která spravuje internetovou stránku, nebo místo bydliště jejího vlastníka. Pokud jde o porušení autorského práva na internetu, viz rozsudek ze dne 22. ledna 2015, *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, bod 25), a v oblasti reklamního zobrazení, které porušuje ochranné známky, rozsudek ze dne 19. dubna 2012, *Wintersteiger* (C-523/10, EU:C:2012:220, bod 38). V případě vadných výrobků má však Soudní dvůr za to, že místem příčinné události není místo, kde bylo rozhodnuto uvést výrobek do oběhu, ale zásadně místo, kde byl dotčený výrobek zhotoven. Viz rozsudek ze dne 16. ledna 2014, *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, bod 26).

²⁷ – Toto kritérium založené v podstatě na objektivním pojetí pojmu šíření by se mohlo vyvíjet za účelem zohlednění subjektivnějšího přístupu Soudního dvora, pokud jde o pojem sdělení veřejnosti v oblasti duševního vlastnictví, jak byl rozvinut v rozsudcích ze dne 8. září 2016, *GS Media* (C-160/15, EU:C:2016:644, body 35 a 48 až 55), jakož i ze dne 22. června 2021, *YouTube a Cyando* (C-682/18 a C-683/18, EU:C:2021:503, body 68, 81 až 89).

²⁸ – Rozsudek ze dne 3. října 2013, *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, body 36 a 45).

²⁹ – Rozsudek ze dne 22. ledna 2015, *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, body 22 a 36).

³⁰ – Rozsudek ze dne 3. dubna 2014, *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 39).

³¹ – Stanovisko generálního advokáta P. Cruz Villalóna ve věci *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2014:2212, bod 43).

³² – Viz body 36 a 39 stanoviska generálního advokáta P. Cruz Villalóna ve věci *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2014:2212).

způsobit majetkovou či nemajetkovou újmu³³. Podle Soudního dvora musí v takovém případě středisko zájmů podniku odrážet místo, v němž je jeho obchodní pověst nejstálenější, a proto musí být určeno podle místa, v němž podnik vykonává hlavní podnikatelskou činnost. Byť se v tomto kontextu středisko zájmů právnické osoby může shodovat s místem jejího sídla, pokud v členském státě tohoto sídla vykonává veškerou či hlavní podnikatelskou činnost, čímž pověst, kterou v tomto místě požívá, zde nabývá většího významu než v jakémkoli jiném členském státě, nemusí být v rámci takové analýzy nicméně umístění uvedeného sídla samo o sobě rozhodujícím kritériem³⁴.

41. V odpovědi na druhou otázku týkající se toho, jaké soudy jsou příslušné k rozhodování o žádosti na opravu nebo odstranění komentářů zveřejněných na internetu, Soudní dvůr rozhodl, že taková žádost nemůže být předložena soudům každého členského státu, vzhledem k „vsudypřítomné povaze údajů a obsahu umístěných na internetových stránkách a k tomu, že rozsah jejich šíření je v zásadě univerzální [...] je návrh domáhající se opravy údajů a odstranění komentářů *jediný a nerozdělitelný*“³⁵. Podle Soudního dvora může být takový návrh podán pouze k soudům, které byly příslušné k rozhodování ve věci samé ohledně celé náhrady škody.

42. V tomto kontextu si předkládající soud klade otázku, zda s ohledem na důvody uvedené Soudním dvorem k odůvodnění výlučné příslušnosti některých soudů ve vztahu k *odstranění nebo opravě* sporného obsahu není namíste uznat výlučnou příslušnost těchž soudů rovněž v oblasti *náhrady škody*. To implicitně vyvolává otázku, zda Soudní dvůr v rozsudku ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) nezamýšlel, oproti pouhému *rozlišení* dřívější judikatury tímto způsobem, *zcela změnit* svou judikaturu, a tedy opustit mozaikovitý přístup rovněž u žalob na náhradu škody³⁶.

43. Úvodem bych rád objasnil, že podle mého názoru znění čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 nebrání opuštění mozaikovitého přístupu, ani nevyžaduje jeho zachování. Jak bylo totiž uvedeno výše, toto ustanovení pouze zakotvuje zásadu příslušnosti soudů místa, kde škoda vznikla, bez dalšího upřesnění.

44. Zadruhé, z rozsudku ve věci *Bolagsupplysningen a Ilsjan* se mi těžko vyvozuje závěr ohledně mozaikovitého přístupu. I když generální advokát M. Bobek výslovně vyzval Soudní dvůr k přehodnocení své judikatury, Soudní dvůr zaujal k první otázce, v níž se mohl vyjádřit k otázce zachování mozaikovitého přístupu u žalob na náhradu škody, takový postoj, že uvedl relativně krátkou odpověď, že pouze vnitrostátní soudy jsou příslušné k rozhodování o žalobách na opravu nebo odstranění komentářů³⁷. Vzhledem k tomu, že Soudní dvůr za účelem odůvodnění výlučné

³³ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, body 36 a 38). Jak Soudní dvůr poznamenal v bodě 37 tohoto rozsudku: „třebaže podle rozhodného práva může mít tato povaha dopad z hlediska povahy nápravy údajné újmy, majetková či nemajetková povaha škody není relevantní ve vztahu k určení střediska zájmů jakožto místa, v němž je soud nejlépe s to posoudit skutečný dopad zveřejnění určitých údajů na internetu a to, zda takové zveřejnění má či nemá škodlivou povahu.“

³⁴ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 41).

³⁵ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 48). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

³⁶ – I když se projednávaná věc této problematiky netýká, otázka použití mozaikovitého přístupu rovněž vyvstává u žalob, které se netýkají odstranění nebo opravy obsahu, ale blokování přístupu k tomuto obsahu. Aby Soudní dvůr odůvodnil své řešení týkající se žalob na odstranění nebo opravu obsahu, vycházel z jednotné a nedělitelné povahy žádostí na opravu nebo odstranění obsahu, což neplatí u žádostí o blokování, jelikož toto blokování lze geolokalizovat. Viz rozsudky ze dne 15. září 2016, *McFadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, bod 95), a ze dne 24. září 2019, *Google (Územní dosah odstranění odkazů)* (C-507/17, EU:C:2019:772, bod 73).

³⁷ – Viz Bizer, A., „International Jurisdiction for Violations of Personality Rights on the Internet: *Bolagsupplysningen*“ *Common Market Law Review*, svazek 55(6), 2018, s. 1941-1957. Zatímco Soudní dvůr v rámci odpovědi na druhou a třetí otázku týkající se možnosti podat žalobu k soudům členského státu, v němž má osoba středisko zájmů, odkázal na situaci osoby, která podala žalobu na opravu určitých údajů a na plnou náhradu škody, v odpovědi na první otázku zohlednil Soudní dvůr, jak vyplývá ze znění odpovědi, pouze žádosti o opravu nebo odstranění obsahu.

příslušnosti některých soudů rozhodovat o žalobách na opravu nebo odstranění obsahu na internetu vycházel z jednotné a nedělitelné povahy tohoto druhu žaloby, tato odpověď nutně neznamená opuštění mozaikovitého přístupu u žaloby na náhradu škody.

45. Například skutečnost, že vnitrostátní soud rozhodne na základě práva použitelného v členském státě, kde se tento soud nachází, a zejména s ohledem na povahu a dostupnost dotčeného obsahu a pověst dotčené osoby v tomto členském státě, že není namístě nahradit žalobci škodu vzniklou na území téhož členského státu, nevylučuje, aby o náhradě škody rozhodoval soud jiného členského státu, a to na základě jiného právního řádu a jiných důvodů. Je zcela možné uvažovat o situacích, kdy by žalobce neuspěl v členském státě A, protože publikace byla s největší pravděpodobností v tomto státě přístupná pouze velmi omezenému počtu osob nebo že žalobce neměl opravdovou pověst, která by měla být v tomto státě chráněna, přičemž by zároveň se žalobou uspěl v členském státě B, kde se s dotčenou publikací mohlo seznámit více osob nebo kde měl žalobce rozsáhlejší pověst, která byla uvedenou publikací skutečně poškozena nebo ovlivněna.

46. Vzhledem k tomu, že právní předpisy týkající se pomluvy jsou věcí právních předpisů členských států a jelikož tyto právní předpisy nebyly harmonizovány, je rovněž možné uvažovat o případech, kdy by některé výroky mohly být považovány za hanlivé v členském státě C, nikoli však v členském státě D. Oproti tomu, pokud by v případě žalob na opravu nebo odstranění stejného obsahu na internetu mělo několik vnitrostátních soudů vydat protichůdné rozsudky, nemohly by se osoby spravující internetové stránky, na nichž je a byl dotčený obsah zpřístupněn, těmito rozsudky řídit.

47. Je pravda, že v bodě 31 rozsudku *Bolagsupplysningen a Ilsjan*, ve kterém Soudní dvůr odkazuje na mozaikovitý přístup, zmiňuje Soudní dvůr jako precedent pouze rozsudek Shevill. To však podle mého názoru není významné, neboť Soudní dvůr pokaždé neuvádí veškerou svou dřívější judikaturu³⁸.

48. V této souvislosti je nejpravděpodobnější, že v rozsudku *Bolagsupplysningen a Ilsjan* se Soudní dvůr záměrně vyhnul zaujetí stanoviska k otázce, zda je třeba v oblasti náhrady škody mozaikovitý přístup zachovat, či nikoli³⁹. To však neznamená, že otázka vhodnosti tohoto řešení si nezasluhuje posouzení.

49. Ve svém stanovisku ve věci *Bolagsupplysningen a Ilsjan* měl generální advokát M. Bobek za to, že tento přístup nesloužil ani zájmům účastníků řízení, ani obecnému zájmu. Na podporu tohoto tvrzení předložil několik argumentů ve prospěch opuštění tohoto přístupu, z nichž tři mohou být relevantní pro žaloby na náhradu škody.

³⁸ – Naopak by bylo možné tvrdit, že bod 48 rozsudku ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), který uvádí důvody, na základě nichž Soudní dvůr neuplatnil zásadu mozaikovitě příslušnosti v případech opravy nebo odstranění, byl formulován tak, že odůvodňuje spíše rozlišování než úplný obrat v judikatuře. Nicméně znění tohoto bodu se mi v tomto ohledu nejvíe jako natolik výslovné, že by z toho bylo možné vyvodit, že Soudní dvůr nutně zamýšlel zachovat mozaikovitý přístup v případě žalob na náhradu škody.

³⁹ – V tomto smyslu viz rovněž L. Idot, „Compétence en matière délictuelle, commentaire“, Europe, č. 12, prosinec 2017, comm. 494, a Corneloup, S., Muir Watt, H., „Le for du droit à l'oubli“, Rev. Crit. DIP, 2018, s. 297 a 300.

50. *Zaprvé* Soudní dvůr rozšířením řešení přijatého v rozsudku Shevill na internetový obsah nezohlednil zvláštní povahu internetu, tedy že dává jakémukoliv obsahu zveřejněnému na internetu všudypřítomnou povahu⁴⁰. V takovém kontextu by použití mozaikovitého přístupu vedlo k mnohočetnosti příslušných soudů, což by autorovi obsahu ztěžovalo předvídat, jaký soud je v případě sporu příslušný⁴¹.

51. *Zadruhé* zásada mozaikovitě příslušnosti s sebou nese riziko fragmentace žalob u soudů členských států, které jsou příslušné pouze k projednání škody způsobené na svém území. V praxi by bylo obtížné takové žaloby mezi sebou koordinovat⁴².

52. *Zatřetí* rozšíření zvláštních kritérií pro určení soudní příslušnosti by nesloužilo k ochraně poškozených, neboť ti mohou v každém případě žalovat autory pomlouvačného obsahu u soudů, kde jsou soustředěny jejich zájmy, což pro ně bude nejjednodušší. V tomto kontextu by takové rozšíření mohlo sloužit pouze k podpoře strategií soudního obtěžování⁴³.

53. Uznávám, že tyto argumenty mají zejména s ohledem na cíle sledované nařízením č. 1215/2012 značnou váhu. Zaprvé bod 21 odůvodnění uvedeného nařízení upřesňuje, že jeho cílem je minimalizovat možnost souběžných řízení a zajistit, aby v různých členských státech nebyla vydána vzájemně neslučitelná rozhodnutí. Zadruhé z bodu 15 odůvodnění uvedeného nařízení dále vyplývá, že pravidla pro určení příslušnosti by měla zajistit právní jistotu. Zatřetí podle bodu 16 odůvodnění platí, že existují-li jiná kritéria pro určení příslušnosti k místu bydliště žalovaného, je to buď proto, že tato místa mají užší vazbu se žalobou, nebo usnadňují řádný výkon spravedlnosti.

54. V této souvislosti může být za účelem opuštění mozaikovitého přístupu lákavé vyvodit argument ze skutečnosti, že řešení uvedená v rozsudcích Shevill a eDate se týkala výkladu nařízení č. 44/2001, a nikoli nařízení č. 1215/2012. Bod 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 je totiž formulován odlišně od bodu 12 odůvodnění nařízení č. 44/2001 a zdůrazňuje význam zásady právní jistoty ve sporech týkajících se mimosmluvních závazků, které vyplývají z porušení práva na soukromí a práv na ochranu osobnosti, včetně pomluvy, přičemž přidání tohoto bodu odůvodnění může naznačovat, že unijní normotvůrce měl rovněž v úmyslu obrátit aspekty předchozí judikatury Soudního dvora.

55. Takový výklad se mi však jeví jako poněkud nepřiměřený. Domnívám se, že toto doplnění může být nejlépe chápáno jako pouhé vyjasnění cíle sledovaného článkem 7 nařízení č. 1215/2012. Nevyplývá z toho, že by přijetí tohoto nařízení mohlo oprávněně naznačovat, že mozaikovitý přístup již neodpovídá právnímu stavu. Jakékoli upuštění od tohoto přístupu by tedy znamenalo obrat stávající judikatury.

⁴⁰ – V bodě 84 svého stanoviska uvádí generální advokát M. Bobek další argument týkající se nedělitelnosti nápravných prostředků. Tento argument se však podle mého názoru týká pouze žalob směřujících k opravě nebo odstranění obsahu na internetu.

⁴¹ – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, body 78 a 79).

⁴² – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, bod 80).

⁴³ – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Bobka ve věci Bolagsupplysningen a Ilsjan (C-194/16, EU:C:2017:554, body 85 až 88).

56. I když se Soudní dvůr striktně nedrží doktríny precedentu, jakákoliv výrazná odchylka od ustálené judikatury by však měla být – a je – výjimečná. Je však pravda, že v minulosti již Soudní dvůr část své judikatury změnil. Jak uvedl profesor F. Picod⁴⁴, bylo tomu tak například, když vyšlo najevo, že výklad určitého ustanovení vedl v praxi k tomu, že pravidlo bylo málo účinné⁴⁵, nebo že narazil na silný nesouhlas vnitrostátních soudů, které jej měly uplatňovat⁴⁶, nebo že se tento výklad stal z důvodu určitého sociálního, politického nebo technologického vývoje napříště zastaralým⁴⁷.

57. Avšak vzhledem k tomu, že se na Soudní dvůr vztahují rovněž zásady proporcionality a právní jistoty, může ke každé takové změně předchozí judikatury dojít pouze ze závažného důvodu a s omezením na to, co je nezbytné. Mimoto, i když takový důvod existuje, cílem takové změny by mělo být zejména omezení retroaktivních účinků při dodržení zásady překážky věci pravomocně rozsouzené.

58. V projednávané věci je tedy otázkou, zda jsou (jistě) problematické prvky mozaikovitého přístupu natolik zásadní, aby odůvodnily jeho opuštění, a i v případě, že by tomu tak bylo, zda neexistuje jiný přístup Soudního dvora, který by neměl tak dalekosáhlý dopad. I když plně uznávám sílu argumentů uvedených generálním advokátem M. Bobkem v jeho stanovisku ve věci *Bolagsupplysningen a Ilsjan*, nejsem přesvědčen o tom, že by judikatura, která byla vydána po rozsudku *Shevill*, měla být tímto způsobem změněna. To si myslím z následujících důvodů.

59. *Zaprvé* všudypřítomná povaha jakéhokoli obsahu zveřejněného na internetu není novinkou⁴⁸. Je pravda, že sociální sítě od rozhodnutí ve věci *eDate* z roku 2011 výrazně vzrostly, ale už i v tehdejší době měl Facebook více než 500 milionů uživatelů, přičemž polovina z nich se přihlašovala každý den⁴⁹.

60. *Zadruhé* problémy vyplývající z možnosti zahájit řízení u několika soudů je třeba dát do kontextu. Z čistě právního hlediska totiž mozaikovitý přístup nevyvolává u souběžných řízení žádný problém koordinace. Vzhledem k tomu, že každý vnitrostátní soud může rozhodovat pouze o náhradě škody, k níž došlo na území členského státu, ve kterém se uvedený soud nachází, bude bez harmonizace pravidel týkajících se pomluvy každý z nich logicky používat jiné právo, a sice rozhodné právo na každém z těchto území, nebudou mít tato řízení stejný předmět, který odpovídá žalobám dotčené osoby, ani žalobní důvod, který podle unijního práva odkazuje na právní a skutkový základ těchto žalob⁵⁰.

⁴⁴ – Picod, F., „Les revirements de jurisprudence de la Cour de justice de l’Union européenne“, Intervention au Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law, 14. června 2017. Viz rovněž v tomto ohledu Carpano, E., *Le revirement de jurisprudence en droit européen*, Bruylant, Brusel, 2012.

⁴⁵ – Rozsudek ze dne 30. dubna 1996, *Cabanis-Issarte* (C-308/93, EU:C:1996:169, bod 34).

⁴⁶ – Viz rozsudek ze dne 17. října 1990, *HAG GF* (C-10/89, EU:C:1990:359, bod 10), a ze dne 5. prosince 2017, *M. A. S. a M. B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, body 13 až 14; 16 až 20, 59 a 61).

⁴⁷ – Viz rozsudek ze dne 30. dubna 1996, *P. v. S.* (C-13/94, EU:C:1996:170, bod 13), a stanovisko generálního advokáta G. Tesaura ve věci *P. v. S.* (C-13/94, EU:C:1995:444).

⁴⁸ – Pro srovnání, první zpochybnění důsledků všudypřítomnosti výpočetní techniky, což je širší koncept, se pravděpodobně datuje k článku M. Weisera s názvem „The computer for the XXIst century“ a zveřejněnému v *Scientific American*, 1991, sv. 265, s. 3.

⁴⁹ – <http://www.digitalbuzzblog.com/facebook-statistics-stats-facts-2011/>.

⁵⁰ – Viz např. rozsudek ze dne 2. března 2017, *DI v. EASO* (T-730/15 P, nezveřejněný, EU:T:2017:138, bod 86). Stejně tak, jelikož pravidla pro určení příslušnosti nepředpokládají rozhodné právo, je mozaikovitý přístup v zásadě neutrální, pokud jde o nebezpečí nadměrné regulace vyplývající z povinnosti autora a vydavatele obsahu zajistit dodržování požadavků právních úprav jednotlivých členských států, ve kterých bude obsah přístupný. Výlučná příslušnost některých soudů nemá totiž předjímat rozhodné právo. I když se v praxi může jednat o fikci, soudy příslušné k rozhodování o celé škodě by za účelem určení výše náhrady škody měly teoreticky uplatňovat právo různých členských států, v nichž je daný obsah přístupný.

61. Z praktického hlediska nezakládá použití mozaikovitého přístupu příslušnost všech soudů členských států, ale pouze soudů členských států, v nichž je sporný obsah přístupný⁵¹. Podle chápání pojmu přístupnost, který je v judikatuře Soudního dvora nejasný, nebudou mít příslušnost všechny soudy všech členských států. Navíc, i když bude mít příslušnost několik soudů, neznamená to nutně, že bude určeno, že ke škodě došlo na území každého z dotčených členských států. Jak jsem již uvedl, míra veřejné známosti fyzické nebo právnické osoby, jíž se pomluva údajně týká⁵², jazyk použitý k vytvoření dotčené publikace, popis⁵³, kontext, odkazy použité k formulování zprávy, jakož i počet návštěvníků z dotčených členských států, kteří měli přístup k této publikaci⁵⁴, jsou všechno prvky, které mohou vést soudy k určení, že dotčená osoba neutrpěla žádnou újmu na území, na němž je dána místní příslušnost těchto soudů.

62. V této souvislosti se zdá, že problém mozaikovitého přístupu ve skutečnosti souvisí hlavně s existencí rizika soudního obtěžování. Mnohočetnost příslušných soudů vytváří úrodnou půdu pro strategie soudního obtěžování, a zejména pro strategické žaloby proti účasti veřejnosti (SLAPP, ve francouzštině *recours bâillon*)⁵⁵. Vzhledem k tomu, že každý právní spor znamená pro žalovaného to, že mu musí věnovat energii a zdroje, a to bez ohledu na povahu žaloby, tak tím, že se znásobí počet žalob, nebo pouze hrozbou tohoto znásobení, může jedna osoba způsobit jiné osobě škodu (nebo v případě společnosti konkurenční nevýhodu plýtváním času jinak věnovanému řízení společnosti a prostředků).

63. Pokud však takové strategie mohou výhodně uplatňovat někteří nečestní žalobci, je tomu tak částečně proto, že stávající pravidla členských států týkající se náhrady nákladů řízení nejsou často dostatečně přísná, pokud jde o povinnost strany, která ve sporu neuspěla, odškodnit úspěšnou stranu, buď podáním žaloby, nebo tím, že se zneužívajícím způsobem vyhnul nárokům žalobce. Tato pravidla totiž pokaždé dostatečně nezohledňují nepřímé náklady vzniklé vedením určitého řízení (zejména náklady zátěže způsobené sporem), přestože tyto náklady mohou být v praxi z hospodářského i morálního hlediska značné⁵⁶. Pokud by totiž tyto náklady byly systematicky a lépe nahrazovány, zejména v případě zneužití řízení, žalobce by to odrazovalo od zneužívání mozaikovitého přístupu, neboť by je to vystavilo nebezpečí, že v případě neúspěchu své žaloby budou muset žalovanému zaplatit značnou náhradu škody.

⁵¹ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 47).

⁵² – Je pravda, že internet zvyšuje počet osob, které mohou zprávu zhlédnout. Z hlediska pověsti to však neznamená, že osoba dotčená pomluvou je nutně známá v celé Evropě.

⁵³ – Je třeba uvést, že například uživatelé internetu z různých členských států se nedívají na stejné prvky internetové stránky, případně ano, avšak s jinou pozorností. Viz například Miratech, *Étude internationale: les habitudes des internautes suivant les pays*, 2013.

⁵⁴ – Viz například rozsudek Nejvyššího soudu Irsku ze dne 15. března 2012, *Coleman v. MGN Ltd.* [2012] IESC 20, v němž tento soud uvedl, že nebyl příslušný k projednání sporu týkajícího se pomluvy podle současného čl. 7 odst. 2 nařízení Brusel, jelikož nebylo prokázáno, že nějaká osoba s bydlištěm v Irsku měla skutečně přístup k dotčené publikaci na internetu.

⁵⁵ – V tomto smyslu viz Prings, G. W., „SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation“, sv. 7, *Pace Env'tl. L. Rev.*, 1989, 3; Canan, P., „The SLAPP from a Sociological Perspective“, sv. 7, *Pace Env'tl. L. Rev.*, 1989, 23; a Landry, N., *SLAPP – Bâillonnement et répression judiciaire du discours politique*, Ecosociété, 2012.

⁵⁶ – Ani přímé náklady nelze dostatečně zohlednit. Nejčastěji se totiž nahrazují pouze částky za standardní právní sazby, zatímco advokáti velmi často účtují více, zejména když se určitá osoba obrátí na mezinárodní advokátní kancelář, aby nemusela komunikovat s různými advokátními kancelářemi v různých zemích. Pravidla týkající se náhrady nákladů řízení k tomu často nezohledňují skutečnost, že strana musí všechny tyto náklady předběžně financovat.

64. Žalovaní mohou také podniknout určité kroky, aby se proti tomuto druhu nebezpečí chránili. Například mohou podle kontextu podat negativní určovací žalobu k soudu s neomezenou příslušností⁵⁷. Vzhledem k tomu, že tento soud bude moci rozhodovat o náhradě škody na celém území Unie, bude mít použití pravidel vzájemného uznávání rozhodnutí stanovených v nařízení č. 1215/2012 za následek, že žádné jiné soudy nebudou moci rozhodovat o náhradě škody, ke které došlo na území jediného členského státu. Strany mají obecně rovněž možnost navrhnout na základě článku 30 nařízení č. 1215/2012 přerušení řízení, či dokonce navrhnout nepřislusnost, pokud spolu žaloby navzájem souvisejí, tedy pokud mezi žalobami existuje tak úzký vztah, že jejich projednání a rozhodnutí o nich ve společném řízení je vhodné k tomu, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních⁵⁸. V důsledku toho se autor údajně pomlouvačného obsahu nebude muset obávat potřeby vést ve stejnou dobu několik řízení.

65. Především proto, že prostředky potenciálních žalobců nejsou neomezené, bude uplatňování procesní strategie založené na více žalobách jen zřídka jejich výhodou. Takové strategie budou tedy především volit hospodářské subjekty, které mají k dispozici značné prostředky. Odstranění mozaikovitého přístupu však těmto subjektům nebude bránit v provádění této strategie. Například podle judikatury Soudního dvora musí být kritérium střediska zájmů posuzováno na úrovni každého právního subjektu⁵⁹. V případě společnosti, která má formu sdružení společností s podobnými obchodními názvy, bude proto použití kritéria střediska zájmů znamenat, že každý právní subjekt tohoto sdružení (který nemůže být 100 % ovládán mateřskou společností) bude moci proti autorovi zprávy podat žalobu na náhradu škody u soudů státu, v němž má každý z nich středisko zájmů⁶⁰.

66. *Zatřetí* není jasné, zda by mozaikovitý přístup byl skutečně v rozporu s cíli sledovanými nařízením č. 1215/2012. Jak totiž bylo zdůrazněno v rozsudku *Bolagsupplysningen a Ilsjan*, cílem pravidla o zvláštní příslušnosti ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti uvedeného v čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 nebylo nabídnout zvýšenou ochranu slabší straně⁶¹. Je tedy v zásadě irelevantní, že použití mozaikovitého přístupu může znevýhodnit jednoho z účastníků řízení.

67. Pokud jde konkrétně o tři cíle sledované ustanoveními nařízení č. 1215/2012 týkajícími se příslušnosti, lze uvést, pokud jde o cíl právní jistoty uvedený v bodě 15 odůvodnění nařízení č. 1215/2012, že podle Soudního dvora je tento cíl splněn, pokud je žalovaný schopen na základě použitého kritéria určit, u jakých soudů může být žalován. Z tohoto hlediska lze uvést, jak zdůraznil Nejvyšší soud Austrálie v přelomovém rozhodnutí *Dow Jones a Company Inc*

⁵⁷ – Viz například rozsudek ze dne 25. října 2012, *Folien Fischer a Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664). Možnost podat negativní určovací žalobu existuje například v nizozemském právu, ale nikoli ve francouzském právu. Viz Committee of Experts on the Human Rights Dimension of Automated Data Processing and the Various Forms of Artificial Intelligence, Study on forms of liability and jurisdictional issues relating to the application of civil and administrative law in matters of defamation in the member states of the Council of Europe, studie Rady Evropy, DGI(2019)04, s. 24. Viz rovněž v tomto ohledu Bouthinon-Dumas, H., De Beaufort, V., Jenny, F., Masson A., *Stratégie d'instrumentalisation juridique et concurrence*, Larcier, 2013, s. 37.

⁵⁸ – Některé právní systémy stanoví mechanismy pro předcházení takové procesní strategii, jako je například pravidlo *forum non conveniens* ve zvykovém právu.

⁵⁹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 41).

⁶⁰ – Totéž platí například v případě náhrady škody z kartelové dohody mezi dodavateli. Pokud totiž mateřská společnost jedná o nákup surovin, pak jsou tyto suroviny nejčastěji hrazeny dceřinými společnostmi, které nemohou být vlastněny ze 100 %. Dodatečné náklady způsobené touto kartelovou dohodou se tedy projeví v jejich účetnictví, a nikoliv v účetnictví mateřské společnosti. Poškozenými tedy mohou být mateřské nebo dceřiné společnosti, a to podle způsobu, jakým skupina své nákupy organizuje.

⁶¹ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 39).

v. Gutnick, že pokud se určitá osoba rozhodne zveřejnit na internetu obsah, který je „přístupný“ ze všech členských států, může očekávat, že bude žalována v každém z těchto členských států⁶².

68. Je však pravda, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 12. května 2021, *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, bod 34 a násl.) podle všeho upřednostnil cíl právní jistoty před všemi ostatními úvahami, včetně úvah týkajících se znění čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012. V tomto rozsudku, který se týkal žalob na náhradu škody, jež vznikla akcionářům z důvodu nedostatku informací, totiž Soudní dvůr odmítl argument, že společnost může očekávat, že bude žalována v místě, kde se nacházejí investiční účty jejích akcionářů z pouhého důvodu, že kritéria týkající se bydliště a místa vedení účtů akcionářů neumožňují společnosti, která je emitentem kótovaných akcií, předvídat mezinárodně příslušné soudy, u nichž by mohla být žalována, neboť by to bylo v rozporu s cílem uvedeným v bodě 16 nařízení č. 1215/2012, jímž je – v zájmu zajištění zásady právní jistoty – předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. Podle Soudního dvora cíl předvídatelnosti vyžaduje, aby v případě společnosti kótované na burze, jako je společnost dotčená v uvedené věci, mohla být z titulu vzniku škody určena jen příslušnost soudů členských států, v nichž tato společnost splnila pro účely svého kótování na burze zákonné ohlašovací povinnosti. Jen v těchto členských státech může totiž taková společnost rozumně předpokládat existenci investičního trhu a vznik své odpovědnosti.

69. Nezdá se mi však, že by toto řešení nepřímou zpochybňovalo mozaikovitý přístup. Je-li na jedné straně možné mít za to, i když jen přibližně⁶³, že se investiční trh společnosti kótované na burze nachází v místě jejího kótování, bude zeměpisný „trh“ pro oznámení určen přístupností tohoto oznámení. Na druhé straně lze poznamenat, že řešení přijaté v rozsudku *Vereniging van Effectenbezitters* ve spojení s příslušností soudů místa emisí akcií, která vychází z příslušnosti soudu místa bydliště žalovaného stanovené v článku 4 nařízení č. 1215/2012, vede k přiznání příslušnosti soudům členských států, jejichž právo bude primárně použitelné na spor. V tomto smyslu je toto řešení v souladu s cílem řádné správy uvedeným v bodě 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012. Naproti tomu ve věcech pomluvy může být rozhodným právem právo různých členských států, ve kterých bude zpráva dostupná. Podle mého názoru jde o zásadní rozdíl, jelikož v případě opuštění mozaikovitého přístupu ve věcech pomluvy by žalobce mohl být zbaven možnosti podat žalobu k soudům členských států, ve kterých byla dotčená zpráva dostupná, a tedy k soudům, které mají lepší předpoklady pro uplatnění těchto různých příslušných právních řádů a provedení všech nezbytných skutkových posouzení.

70. V každém případě se nezdá, že by mozaikovitý přístup mohl vést k méně předvídatelnému výsledku, než je výsledek vyplývající například z použití kritéria střediska zájmů poškozeného⁶⁴. Je pravda, že v případě nehospodářských subjektů bude takové kritérium patrně snadno použitelné, jelikož více či méně odpovídá místu, kde má poškozený středisko života a společenské činnosti.

⁶² – Viz *Dow Jones and Company Inc v. Gutnick* [2002] HCA 56; 210 CLR 575; 194 ALR 433; 77 ALJR 255 (10. prosince 2002), bod 39 („ti, kdo zveřejňují informace na celosvětové počítačové síti, tak činí s vědomím, že informace, které poskytují, jsou přístupné všem bez územního omezení“).

⁶³ – Tedy opomenout skutečnost, že některé akcie téže společnosti nemusí být kótovány nebo mohou být prodány mimo burzu cenných papírů, kde jsou kótovány.

⁶⁴ – V této souvislosti lze poznamenat, že se cíl předvídatelnosti vztahuje na autora údajně pomlouvačného obsahu i na osobu, na níž tento obsah odkazuje. Viz například rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 35).

Použití tohoto kritéria se však jeví mnohem složitějším v případě hospodářských subjektů, jelikož existují různé pohledy na to, co představují „zájmy“ společnosti⁶⁵, jak ukazuje rozdílný přístup mezi přednostmi akcionářů a teoriemi zúčastněných stran⁶⁶.

71. K vyřešení tohoto problému je z logiky věci potřeba, aby pojem „středisko zájmů“ představoval v případě právnické osoby místo jejího založení, neboť na jedné straně je pomluva zejména útokem na čest, důstojnost a dobré jméno osoby (a nikoliv jejích výrobků) a na druhé straně se účinky případného poškození její pověsti projeví v jejích účetních výkazech⁶⁷. Takové pravidlo by tak v souladu se zásadou právní jistoty umožňovalo autorovi jakékoli publikace týkající se této právnické osoby předvídat výsledek použití této vazby, jelikož sídlo hospodářského subjektu je snadné zjistit, neboť jeho uvedení ukládají různé nástroje unijního práva.

72. Soudní dvůr však měl proti tomu za to, že „být se středisko zájmů právnické osoby může shodovat s místem jejího sídla, pokud v členském státě tohoto sídla vykonává veškerou či hlavní podnikatelskou činnost, čímž pověst, které v tomto místě požívá, zde nabývá na větším významu než v jakémkoli jiném členském státě, nemusí být v rámci takové analýzy nicméně umístění uvedeného sídla samo o sobě rozhodujícím kritériem“⁶⁸. Relevantní je místo, kde „je vykonávána převážná část hospodářské činnosti dotčené právnické osoby“⁶⁹.

73. Pojem hospodářská činnost společnosti je samozřejmě poněkud nejednoznačný. Může být chápán přinejmenším dvěma způsoby, a sice z obchodního hlediska tak, že označuje místo, kde hospodářský subjekt uskutečňuje převážnou část svých obchodů (aniž bych vstupoval do diskuze ohledně toho, zda by měl být v tomto ohledu relevantním ukazatelem zisk nebo obrat, jelikož zejména v případě společnosti, která provádí velké projekty po celém světě, by se to mohlo pravidelně měnit)⁷⁰, nebo z více průmyslového hlediska, jako označující místo, kde dochází ke kombinaci a používání finančních, lidských a technických prostředků nezbytných k tomu, aby daný právní subjekt mohl vykonávat svojí činnost za účelem výroby prodáváného zboží či služeb⁷¹. Pověst totiž může mít dopad na vztahy, které může mít hospodářský subjekt nejen se

⁶⁵ – Určení konkrétního místa může být ještě méně předvídatelné, pokud se například pomluva netýká názvu společnosti, ale jedné z několika ochranných známek, které tato společnost používá. Na jedné straně může rovněž vyvstat otázka, zda na rozdíl od názvu společnosti patří ochranná známka k osobnostním právům. Na druhé straně, pokud by tomu tak bylo, jak by mohlo být uplatněno kritérium střediska zájmů, jestliže se tytéž výrobky prodávají v různých zemích pod různými značkami? Je z toho třeba vyvodit, že v případě každé ochranné známky existuje samostatné středisko zájmů, přestože Soudní dvůr již dříve uvedl, že se jedná o středisko zájmů dotčené společnosti?

⁶⁶ – Viz například Rönnegard, D., & Craig Smith, N., „Shareholder Primacy vs. Stakeholder Theory: The Law as Constraint and Potential Enabler of Stakeholder Concern“, in Harrison, J. S., Barney, J., Freeman, R., & Phillips, R., (Eds.), *The Cambridge Handbook of Stakeholder Theory*, CUP, Cambridge, 2019, s. 117-131 a ve francouzštině Tchotourian, I., „Doctrine de l'entreprise et école de Rennes: La dimension sociétale, politique et philosophique des activités économiques affirmée – Présentation d'un courant de pensée au service de l'homme“, in Champaud, C. (Ed.), *L'entreprise dans la société du 21e siècle*, Larcier, Brusel, 2013, s. 131-174.

⁶⁷ – Například v rozsudku ze dne 21. května 2015, *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, body 52 a 53), Soudní dvůr rozhodl, že „pokud jde o škodu spočívající v dodatečných nákladech zaplacených z důvodu umělého navýšení ceny [místo vzniku škody] se v zásadě bude nacházet v místě sídla údajné oběti“.

⁶⁸ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 41).

⁶⁹ – Rozsudek ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, bod 43). V tomto ohledu je třeba uvést, že Soudní dvůr patrně přikládá pojmu „středisko zájmů“ jiný význam, než jaký použil například unijní normotvůrce v čl. 3 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (Úř. věst. 2015, L 141, s. 19). Toto ustanovení totiž definuje pojem „místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy“ jako „místo, ze kterého dlužník své zájmy pravidelně spravuje a které je zjištělné třetími osobami“.

⁷⁰ – I když může být z tohoto úhlu pohledu lákavé mít za to, že střediskem zájmů musí být místo, kde společnost dosahuje největšího zisku, neboť společnost musí za účelem přežití pokrýt své náklady, domnívám se spíše, že střediskem zájmů by mělo být místo, kde společnost dosahuje největší obchodní marže (obrat mínus náklady na nákup prodáváného zboží nebo služeb). Kromě toho může vyvstat otázka ohledně okamžiku, ke kterému se má středisko zájmů právnické osoby posuzovat: v okamžiku škody nebo v okamžiku podání žaloby?

⁷¹ – V rozsudku ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) Soudní dvůr v bodě 42 patrně uvádí, že za okolností projednávané věci bylo střediskem zájmů údajně poškozené osoby Švédsko, neboť zde vykonávala valnou část svých činností. Soudní dvůr však neupřesnil, zda pojmem „činnosti“ zamýšlel odkázat na zákazníky žalobce, nebo na výrobní prostředky použité k jejich uspokojení.

svými zákazníky, ale i se všemi zúčastněnými stranami (akcionáři, věřiteli, dodavateli, zaměstnanci atd.). Pověst může mít například přímý dopad na schopnost společnosti získávat prostředky na finančních trzích⁷² nebo se zásobovat.

74. Použití takového kritéria nutně naráží na další praktické problémy. Bez ohledu na to, jak má být pojem hospodářské činnosti chápán, se totiž na informace, které žalovaný potřebuje k určení příslušného soudu, bude na jednotlivce pravděpodobně vztahovat nařízení 2016/679⁷³ a na společnosti do určité míry profesní tajemství⁷⁴. V praxi si tedy lze klást otázku, zda pro žalovaného bude přinejmenším stejně tak obtížné předvídat, jaké soudy jsou příslušné na základě kritéria střediska zájmů, jako je tomu na základě mozaikovitého přístupu.

75. Pokud se nyní zaměříme na cíl minimalizovat možnost souběžných řízení (za účelem zajištění úzké vazby mezi těmito soudy a tímto sporem, nebo k usnadnění řádného výkonu spravedlnosti), postoj Soudního dvora byl doposud podle všeho takový, že použití kritéria, které může vést k tomu, že v tomto druhu věcí bude mít příslušnost více soudů různých členských států, nepředstavuje problém, pokud použité kritérium přiznává příslušnost soudům, které mohou lépe posoudit vzniklou škodu. Takový postoj totiž naplňuje cíl řádného výkonu spravedlnosti uvedený v bodě 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012, jelikož odůvodňuje výjimku z příslušnosti soudů místa bydliště žalovaného⁷⁵.

76. Lze například poznamenat, že v bodě 43 rozsudku ze dne 3. října 2013, *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635) Soudní dvůr poté, co odkázal na cíl řádného výkonu spravedlnosti, rozhodl, že soudy různých členských států, ve kterých tvrzená škoda může vzniknout nebo vznikne, jsou příslušné rozhodovat o žalobách na náhradu tvrzeného porušení majetkového autorského práva za podmínky, že členský stát, na jehož území se tento soud nachází, poskytuje ochranu majetkovým právům, jichž se žalobce dovolává⁷⁶.

77. Stejně tak Soudní dvůr v bodech 33 a 34 rozsudku ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635), dospěl k závěru, že soudy různých členských států, v nichž se nachází trh dotčený porušením a na kterém poškozenému vznikla podle jeho tvrzení škoda, musí být považovány za příslušné k rozhodování o žalobách na náhradu škody způsobené porušením článku 101 SFEU. Soudní dvůr dále uvedl, že „[t]oto řešení totiž odpovídá cílům zaručení blízkosti a předvídatelnosti pravidel o příslušnosti, jelikož soudy členského státu, v němž se nachází

⁷² – Guimaraes, G., „The Corporate Ad; Wall Street’s Supersalesman“, *Industry Week*, 10. června 1985, a Boistel, P., „La réputation d’entreprise: un impact majeur sur les ressources de l’entreprise“, *Management & Avenir*, sv. 17, č. 3, 2008, s. 9-25.

⁷³ – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Úř. věst. 2016, L 119, s. 1).

⁷⁴ – I když jsou některé hospodářské informace zveřejňovány z důvodu povinností zveřejnění uložených některým společnostem směrnicí 2013/34/EU o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS (Úř. věst. 2013, L 182, s. 19), běžná osoba, která zveřejnila komentáře o společnosti, by mohla mít problémy porozumět informacím o této společnosti, aby mohla dovést středisko zájmů této společnosti.

⁷⁵ – V tomto smyslu viz např. rozsudky ze dne 5. června 2014, *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 48), a ze dne 10. září 2015, *Holterman Ferho Exploitatie a další* (C-47/14, EU:C:2015:574, bod 73). Je pravda, že Soudní dvůr rozhodl, že kritérium místa, kde došlo ke škodné události, nelze vykládat tak široce, aby zahrnovalo každé místo, kde mohou být pocítovány škodlivé následky skutečnosti, která způsobila škodu, jež ve skutečnosti vznikla někde jinde. Soudní dvůr to však uvedl za účelem vyloučení příslušnosti nikoli soudů jiných členských států, na jejichž území by měla příčinná událost rovněž škodlivé následky, ale soudů místa, kde poškozený dle svého tvrzení utrpěl majetkovou újmu, která nastala v důsledku původní škody, ke které došlo a kterou utrpěl v jiném členském státě. Viz rozsudky ze dne 19. září 1995, *Marinari* (C-364/93, EU:C:1995:289, body 14 a 15); ze dne 9. července 2020, *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, body 27 a 28), a ze dne 5. července 2018, *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, bod 32).

⁷⁶ – V tomto ohledu lze uvést, že pokud – jak Soudní dvůr připomíná v bodě 39 uvedeného rozsudku – majetková autorská práva podléhají zásadě teritoriality, je tomu tak proto, že tato práva nejsou zcela harmonizována, a podléhají tedy odlišným režimům. Z tohoto hlediska se tedy situace majetkového autorského práva nijak neliší od situace osobnostních práv, a zejména od práva na ochranu před pomluvou.

dotčený trh, mají nejlepší postavení k tomu, aby posoudily takové žaloby na náhradu škody, a hospodářský subjekt účastníci se protisoutěžního jednání může rozumně předpokládat, že může být žalován u soudu místa, kde jeho jednání porušilo pravidla zdravé hospodářské soutěže“.

78. Konečně v bodech 56 a 57 rozsudku ze dne 5. září 2019, *AMS Neve a další* (C-172/18, EU:C:2019:674) Soudní dvůr nejprve rozhodl, že soudy různých členských států, na jejichž území se nacházejí spotřebitelé nebo podnikatelé, kterým jsou reklamy nebo nabídky k prodeji určeny, musí být považovány za příslušné k rozhodování o žalobách pro porušení práv, a poté upřesnil, že toto řešení je „podepřeno“ skutečností, že tyto soudy mají z důvodů blízkosti sporu a snadnosti provádění důkazů nejlepší předpoklady pro rozhodnutí.

79. V této souvislosti nejen, že nejsem přesvědčený o tom, že mozaikovitý přístup je v rozporu s cíli nařízení č. 1215/2012, ale nejsem přesvědčen ani o tom, že použití některého z jiných hraničních určovatelných odůvodňujících „pravidlo jediné příslušnosti“ (jako je místo bydliště žalovaného, místo vzniku příčinné události nebo středisko zájmů), povede k určení soudů, které mají nutně *lepší postavení* k posouzení toho, zda určitý obsah má či nemá pomlouvačnou povahu, jakož i k posouzení rozsahu vzniklé škody.

80. Samozřejmě v řadě případů nebude o pomlouvačné povaze určitého obsahu pochyb. To by však nemělo zastírat skutečnost, že pomlouvačný obsah může být v každém členském státě vnímán odlišně. Pokud vezmeme příklad článku, který neoprávněně přičítá určitá zneužívající obchodní nebo daňová jednání určité společnosti, může být sdělení předávané tímto zveřejněním vnímáno odlišně, a může mít tedy odlišný dopad v jednom členském státě ve srovnání s jiným členským státem⁷⁷.

81. Kromě tohoto klasického problému mezikulturního dialogu (jenž například vysvětluje, proč se marketingové strategie podniků v jednotlivých členských státech liší) může být důvodem pro zachování mozaikovitěho přístupu nedostatek harmonizace právních předpisů v oblasti pomluvy. Je pravda, že všechny členské státy přijaly právní předpisy proti pomluvě, avšak obsah těchto právních předpisů, způsob jejich uplatňování a v neposlední řadě způsob, jakým se určuje výše náhrady škody, se může v jednotlivých členských státech značně lišit, což často odráží hluboké rozdíly v použitelné právní kultuře⁷⁸.

82. V důsledku toho, jak zdůrazňuje Komise, může mít žalobce oprávněný zájem na podání žaloby k jinému soudu, než je soud místa střediska jeho zájmů, i když to omezí výši náhrady, kterou může získat. Na jedné straně, jelikož jsou porušení soukromí a osobnostních práv vyňata z oblasti působnosti nařízení č. 864/2007, se rozhodné právo bude určovat podle pravidel mezinárodního práva soukromého použitelných v členském státě každého příslušného soudu, která se mohou podstatně lišit⁷⁹. Na straně druhé může hospodářský subjekt chtít zahájit řízení u soudů členských států, v nichž se snaží rozvinout své hospodářské činnosti, a nikoliv u soudů členských států, kde již požívá dobré pověsti, právě proto, že jeho pověst ho již chrání před nejhrubší pomluvou, nebo

⁷⁷ – K nebezpečí poškození pověsti společnosti v důsledku určitých daňových postupů viz například PwC, *Tax Strategy and Corporate Reputation: A Business Issue*, 2013.

⁷⁸ – Ve svém návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [COM (2010) 748 final] Komise uvedla, že „ve věcech pomluvy, ve kterých jednotlivci namítají, že došlo k narušení soukromí a osobnostních práv sdělovacími prostředky [...] jde o zvláště citlivé věci a členské státy přijaly různé přístupy k otázce, jak zajistit dodržování různých dotčených základních práv, jako je právo na lidskou důstojnost, respektování soukromého a rodinného života, ochranu osobních údajů, svobodu projevu a informací“. Stejně tak podle profesora Corneloupa a profesora Muir Watta se na místo svobody projevu a ochrany soukromí vztahují velmi rozdílné právní kultury. Corneloup, S., Muir Watt, H., „Le for du droit à l'oubli“, *Rev. Crit. DIP*, 2018, s. 296. Viz rovněž Kramberger Škerl, J., „Jurisdiction in On-line defamation and Violations of Privacy: In search of a Right Balance“, *LeXonomica*, sv. 9, č. 2, 2017, s. 90.

⁷⁹ – Viz čl. 1 odst. 2 písm. g) uvedeného nařízení.

proto, že bude moci rozsudek na tomto trhu využít v tom smyslu, že tomuto rozhodnutí vydanému místním soudem se dostane větší pozornosti ve sdělovacích prostředcích v tomto členském státě, oproti rozhodnutí vydanému soudy členských států, kde se nachází jeho středisko zájmů⁸⁰.

83. Mít za to, jak zřejmě mají odpůrci mozaikovitého přístupu, že by bylo vhodnější soustředit všechny žaloby na náhradu škody u jednoho soudu, směřuje k přehlížení skutečnosti, že ani právní předpisy členských států týkající se pomluvy, ba dokonce ani pravidla pro určení rozhodného práva nejsou v současné době harmonizovány.

84. Bez harmonizace v těchto oblastech totiž soudy, které mají výlučnou příslušnost rozhodovat o celé škodě, budou muset při rozhodování o každé žalobě na náhradu škody použít právo každého členského státu, v němž může dojít k tvrzené škodě. To znamená, že soudy budou muset u každého z těchto členských států v zásadě zohlednit rozhodné právo, pověst, kterou poškozená osoba na témže území má, jakož i vnímání zprávy veřejností těchto států⁸¹.

85. Lze v této souvislosti skutečně mít za to, že k provedení takového posouzení by byl vhodnější pouze jeden soud s úplnou jurisdikcí v jednom identifikovaném (nebo identifikovatelném) členském státě⁸²? Nelze mít spíše za to, že existence více příslušných soudů je nevyhnutelným důsledkem práva žalobců na to, aby jejich spor byl v souladu se zásadou subsidiarity rozhodován soudy, které, vzhledem k tomu, že jsou nejbližší území každého členského státu, mohou nejlépe provést všechna skutková posouzení, jakož i skutečnosti, že právní úprava každého členského státu týkající se pomluvy je rozdílná a z kulturního hlediska citlivá na odlišné právní tradice každého z těchto států⁸³?

86. Samozřejmě musí být rovněž zohledněn cíl předvídatelnosti, ale Soudní dvůr podle mého názoru potvrdil mozaikovitý přístup právě poté, co tento cíl poměřil s cílem řádného výkonu spravedlnosti⁸⁴.

⁸⁰ – Pověst je jedním z hlavních faktorů při pronikání na nový trh, ale tato pověst se nutně nepromění v okamžité zvýšení objemu prodeje. K otázce právních komunikačních strategií viz Bouthinon-Dumas, H., Cheynel, N., Karila-Vaillant, C. a Masson, A., *Communication juridique et judiciaire de l'entreprise*, Larcier, 2015, s. 323 a násl.

⁸¹ – V tomto smyslu viz Bogdan, M., „Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet“, *Nordic Journal of International Law*, sv. 87, 2018, s. 219.

⁸² – V tomto ohledu si dovoluji nesouhlasit s argumentací Soudního dvora v bodě 46 rozsudku ze dne 25. října 2011, *eDate Advertising a další* (C-509/09 a C-161/10, EU:C:2011:685), že z technického hlediska není vždy možné kvantifikovat množství osob, které zprávu zhlédly, nebo přinejmenším mi tento argument připadá překonaný. Vlastníci stránek totiž obecně k vylepšení své marketingové politiky používají takové nástroje, jako je *Google Analytics*. Shromážděné údaje jsou samozřejmě přibližné, jelikož někteří uživatelé mohou například používat proxy server. Nicméně uvedení vlastníci tyto nástroje upřednostňují, což svědčí o tom, že je účastníci trhu považují za relevantní. Například podle Wikipedie používá *Google Analytics* více než 10 milionů stránek, tedy více než 80 % celosvětového trhu. Kromě toho se mi nezdá, že by tento přibližný odhad vyplývající z používání těchto nástrojů byl vyšší než ten, který mohou přinést jiné způsoby kvantifikace. V každém případě Soudní dvůr od té doby uznává, že uživatele internetu lze geograficky lokalizovat [viz rozsudek ze dne 24. září 2019, *Google (Územní dosah odstranění odkazů)* (C-507/17, EU:C:2019:772, bod 73)].

⁸³ – Bod 21 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 uvádí, že cílem tohoto nařízení je minimalizovat možnost souběžných řízení. Použití slovesa „minimalizovat“ znamená, že taková možnost může nicméně existovat zejména tehdy, je-li to nezbytné k dosažení dalších cílů sledovaných uvedeným nařízením. Z umístění tohoto bodu odůvodnění kromě toho jasně vyplývá, že tento cíl má být prováděn na základě pravidel použitelných na souběžně probíhající řízení.

⁸⁴ – Viz rozsudek ze dne 7. března 1995, *Shevill a další* (C-68/93, EU:C:1995:61, bod 31).

87. Konečně před opuštěním mozaikovitého přístupu je v každém případě třeba zajistit, aby neexistovala jiná řešení, která nejsou tak dalekosáhlá, jako takový úplný obrat judikatury. V tomto ohledu se totiž může zdát méně radikální jednoduše zkombinovat mozaikovitý přístup s tím, co by se dalo nazvat jako „kritérium zaměření“ upravené unijním právem v určitých oblastech⁸⁵.

88. Podle tohoto kritéria nemůže být k založení příslušnosti soudů členského státu dotčený obsah přístupný pouze prostřednictvím internetu, ale naopak je třeba, aby zveřejnění konkrétně směřovalo na území dotyčného členského státu. Pokud by se mělo toto kritérium uplatnit, přispělo by to k zajištění toho, že pouze soudy těch členských států, na které bylo zveřejnění konkrétně zaměřeno, by mohly být příslušné na základě čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012. To by v souladu s cíli sledovanými tímto ustanovením umožnilo snížit počet příslušných soudů a zajistit určitou právní jistotu a současně zajistit, aby mezi soudy a sporem existovala úzká vazba, což by tedy zaručovalo řádný výkon spravedlnosti.

89. Je pravda, že Soudní dvůr obecně odmítl použití kritéria zaměření pro účely použití čl. 7 odst. 2 z důvodu, že na rozdíl od čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001 [nyní čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení č. 1215/2012], čl. 5 odst. 3 nařízení č. 44/2001 (nyní čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012) nevyžaduje, aby dotčená činnost byla „zaměřena na“ členský stát soudu, jemuž byl předložen spor⁸⁶.

90. Zaprvé je však třeba poznamenat, že skutečnost, že čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 nestanoví použití takové podmínky, neznamená, že tato okolnost nemusí být za určitých zvláštních okolností relevantní pro určení místa, kde škoda vznikla. Lze například uvést, že v bodě 42 rozsudku *Bolagsupplysningen a Ilsjan* Soudní dvůr odkazuje na skutečnost, že sporná internetová stránka měla být určena osobám usazeným v tomto členském státě, což nasvědčuje tomu, že podle Soudního dvora je třeba se přinejmenším v oblasti pomluvy pro účely určení soudní příslušnosti zaměřit na trhy konkrétních členských států.

91. Zadruhé, pokud jde o porušení práv k ochranné známce, čl. 97 odst. 5 nařízení (ES) č. 207/2009⁸⁷ – který stanoví výjimku z příslušnosti v oblasti porušení práv k ochranné známce – neobsahuje žádný odkaz na podmínku, podle níž by bylo třeba, aby k příslušnosti soudů členského státu byly dotčené internetové stránky určeny k tomu, aby zaměřily svou činnost na tento členský stát. Pro účely založení příslušnosti v takových případech však Soudní dvůr nedávno výslovně zohlednil skutečnost, že dotčený obsah na internetu, a sice reklamy a nabídky k prodeji, byl nejen přístupný spotřebitelům některých členských států, ale byl jim i určen⁸⁸.

92. Zatřetí pokud jde o vysílání televizních programů, Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) poté, co přezkoumal obsah nařízení č. 44/2001, shledal, že Švédsko porušilo článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv v podstatě z důvodu, že jakmile byl televizní program, ačkoliv byl přístupný mimo Švédsko, odvysílán pro švédskou veřejnost, měl tento stát poskytnout osobám, které tvrdily, že byly tímto programem poškozeny, účinný přístup ke svým

⁸⁵ – Viz například rozsudky ze dne 12. července 2011, *L'Oréal a další* (C-324/09, EU:C:2011:474, bod 65), ze dne 21. června 2012, *Donner* (C-5/11, EU:C:2012:370, bod 27), a ze dne 18. října 2012, *Football Dataco a další* (C-173/11, EU:C:2012:642, bod 39).

⁸⁶ – Rozsudky ze dne 3. října 2013, *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, bod 42), a ze dne 22. ledna 2015, *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, bod 33).

⁸⁷ – Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009 o ochranné známce Společenství (kodifikované znění) (Úř. věst. 2009, L 78, s. 1). Toto nařízení bylo nahrazeno nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 ze dne 14. června 2017 o ochranné známce Evropské unie (Úř. věst. 2017, L 154, s. 1), jehož čl. 125 odst. 5 je v podstatě totožný s čl. 97 odst. 5 nařízení (ES) č. 207/2009.

⁸⁸ – Rozsudek ze dne 5. září 2019, *AMS Neve a další* (C-172/18, EU:C:2019:674, body 56 a 65).

soudům⁸⁹. Zdá se tedy, že ESLP vyžaduje, aby státy poškozeným osobám umožnily zahájit řízení před svými soudy za jediné podmínky, a to že zpráva je zaměřena na osoby, které jsou v nich usazené.

93. S ohledem na výše uvedené lze tedy mít za to, že použití kritéria zaměření by mohlo být pro judikaturu Soudního dvora méně radikální změnou než zrušení či jiné opuštění mozaikovitého přístupu. Rovněž má tu výhodu, že brání převzetím příslušnosti ze strany soudů jiného členského státu, ve kterém existovala pouze úzká vazba mezi dotčeným zveřejněním na internetu a údajnou újmou, která žalobci vznikla, nebo když se žalobce snaží prospěchářsky těžit z technické skutečnosti zveřejnění prostřednictvím internetu za účelem získání místa příznivějšího pro své řízení. Navíc by použití takového kritéria, které není výslovně vyloučeno zněním čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012, mohlo lépe vyvážit cíle blízkosti a snížení počtu příslušných soudů⁹⁰.

94. Celkově vzato je tedy třeba uznat, že hledání perfektního řešení v případě pomluvy na nadnárodní úrovni nemá smysl. Zkušenosti to potvrzují. Existují obtíže s mozaikovitým přístupem i s přístupem „jediné příslušnosti“. Avšak od vydání rozsudku Soudního dvora ve věci *Shevill* v roce 1991 se Soudní dvůr rozhodl pro mozaikovitý přístup. Podle mého názoru nelze říci, že tento přístup je natolik nesprávný nebo neuspokojivý, že by na něm založená judikatura měla nyní být zrušena či jinak nahrazena.

95. V každém případě mám za to, že projednávaná věc není tou pravou věcí, v níž by měl Soudní dvůr zaujmout stanovisko ohledně toho, zda má být mozaikovitý přístup zachován, změněn či dokonce opuštěn. Ve věci v původním řízení totiž žalobce netvrdí, že dotčený obsah představuje pomluvu, ale že porušuje francouzské právo týkající se „*dénigrement*“, které je formou malicious falsehood (zveřejnění nepravdivého tvrzení, které je schopno způsobit poškozenému újmu)⁹¹. Navíc se nezdá, že by předkládající soud tuto kvalifikaci zpochybňoval⁹².

96. Ve francouzském právu nespadá očerňování pod porušení osobnostních práv, ale pod pravidla nekalé soutěže⁹³. Konkrétně se podle francouzského práva očerňování od pomluvy liší tím, že pomluva vyžaduje, aby kritika byla takové povahy, že může poškodit čest, důstojnost nebo dobré jméno fyzické nebo právnické osoby, zatímco očerňování spočívá ve veřejném diskreditování výrobků hospodářského subjektu bez ohledu na to, zda jde či nejde o konkurenty, za účelem ovlivnění nákupních zvyklostí zákazníků⁹⁴.

⁸⁹ – ESLP, 1. března 2016, *Arlewin v. Švédsko*, CE:ECHR:2016:0301JUD002230210.

⁹⁰ – V tomto smyslu viz v podstatě stanovisko generálního advokáta N. Jääskineny ve věci *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:400, bod 68).

⁹¹ – Ve francouzském právu se o očerňování jedná tehdy, když konkurent šíří informace, jejichž cílem je diskreditace jeho konkurenta, ledaže se dotčené informace týkají otázky obecného zájmu a mají dostatečný faktický základ, a za podmínky, že jsou vyjádřeny s určitou mírou zdrženlivosti. Viz Griel, J.-P., „Entreprises – Le dénigrement en droit des affaires La mesure d'une libre critique“, JCP ed. G, č. 19-20, 8. května 2017, doctr. 543, a Cass. Com., 9. ledna 2019, č. 17-18350.

⁹² – Je pravda, že předkládající soud v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce uvádí, že má za to, že řešení přijaté v rozsudku ze dne 17. října 2017, *Bolagsupplysningen a Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766), týkající se údajného porušení osobnostních práv, je použitelné i na jednání nekalé soutěže vyplývající ze šíření údajně očerňujících výroků na internetových fórech. Podle mého názoru však z pohledu unijního práva existuje značný rozdíl mezi údajným porušením osobnostních práv a porušením ryze hospodářských práv.

⁹³ – Z nedávné judikatury Soudního dvora vyplývá, že přístup spočívající ve středisku zájmů konkrétně řeší situaci, kdy osoba tvrdí, že došlo k porušení jejich osobnostních práv. V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. června 2021, *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, bod 31).

⁹⁴ – Podle francouzského práva může navíc očerňování za určitých okolností představovat též zneužití dominantního postavení. Cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži, Francie), rozsudek č. 177 ze dne 18. prosince 2014, *Sanofi a další v. Autorité de la concurrence* (RG č. 2013/12370). V rozsudku ze dne 23. ledna 2018, *F. Hoffmann-La Roche a další* (C-179/16, EU:C:2018:25) Soudní dvůr také shledal, že dohoda mezi soutěžiteli uvádějícími na trh dva konkurenční přípravky za účelem sdělení určitých očerňujících informací rozhodujícím orgánům představovala omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu.

97. Je pravda, že tyto specifické prvky francouzského práva nemají *samy o sobě* žádný vliv na to, jakým způsobem má být vykládán čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012. Nicméně z volby žalobkyně dovolávat se této kvalifikace spíše než kvalifikace pomluvy implicitně ale nezbytně vyplývá, že uplatňovaná škoda má čistě hospodářskou povahu⁹⁵.

98. Podle judikatury Soudního dvora jsou v případě porušení hospodářských práv přiznaných právními řády různých členských států příslušné soudy těchto členských států k projednání škody způsobené na území jejich členského státu, jelikož mohou nejlépe posoudit, zda tato práva byla skutečně porušena, a určit povahu škody⁹⁶.

99. Podle judikatury Soudního dvora může být spor týkající se porušení práva nekalé soutěže předložen soudům každého členského státu, kde způsobilo nebo mohlo způsobit škodu v obvodu soudu rozhodujícího o žalobě⁹⁷. Přesněji řečeno, jestliže se trh narušený protisoutěžním jednáním nachází v členském státě, na jehož území údajně nastala tvrzená škoda, je třeba mít za to, že se místo, kde se škoda projevila, pro účely použití čl. 7 bodu 2 nařízení č. 1215/2012 nachází v tomto členském státě⁹⁸.

100. Vzhledem k tomu, že v případě očeřňování jsou trhy, které mohou být dotčeny, trhy, kde jsou na jedné straně očeřňované služby uváděny na trh, a na straně druhé trhy, na nichž byla očeřňující zpráva dostupná, mám za to, že ve věci v původním řízení by měly být za příslušné považovány francouzské soudy, pokud má společnost Gtflix Tv skutečně významný počet zákazníků s bydlištěm ve Francii a pokud dotčené zprávy byly zveřejněny ve francouzštině nebo v angličtině, jelikož počet osob, které těmito jazykům v tomto členském státě rozumí, nelze považovat za zanedbatelný⁹⁹.

101. Toto řešení je v souladu s cíli zaručení blízkosti a řádného výkonu spravedlnosti, které sleduje nařízení č. 1215/2012, uvedenými v bodě 16 odůvodnění tohoto nařízení. Soudy příslušné na základě čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012, tedy za okolností ve věci v původním řízení soudy místa bydliště všech zákazníků, kteří mohli mít přístup k dotčeným publikacím a rozuměli jim, je totiž třeba považovat za nejvhodnější soudy k posouzení toho, zda důsledkem očeřňování skutečně byla změna jejich chování¹⁰⁰. Rovněž to odpovídá požadavku předvídatelnosti, jelikož každý podnik musí počítat s tím, že pokud se veřejně vyjádří ke svému soutěžiteli, bude moci být žalován u soudů různých členských států, v nichž tento obsah je nebo byl dostupný a kde tento soutěžitel měl zákazníky.

⁹⁵ – Podle unijního práva může být tentýž akt kvalifikován odlišně, a tudíž se na něj mohou použít odlišné režimy, pokud jsou použita kvalifikační kritéria, účel těchto režimů a rozsah jimi poskytované ochrany odlišné. Obdobně viz rozsudek ze dne 27. ledna 2011, *Flos* (C-168/09, EU:C:2011:29, bod 34).

⁹⁶ – Viz například rozsudek ze dne 3. dubna 2014, *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, bod 39).

⁹⁷ – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2014, *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, bod 57).

⁹⁸ – Rozsudek ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 33).

⁹⁹ – Podle studie s názvem „Eurobarometr – Evropané a jejich jazyky, 2012“ provedené společností TNS Opinion & Social na žádost generálního ředitelství pro vzdělávání a kulturu, generálního ředitelství pro překlady a generálního ředitelství pro tlumočení Komise, 34 % francouzského obyvatelstva uvádí, že je schopno pochopit konverzaci v angličtině. Takové procento považují za dostatečné k tomu, aby francouzští spotřebitelé mohli pochopit zprávu v angličtině zveřejněnou na fóru navštěvovaném francouzskými spotřebiteli.

¹⁰⁰ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 34), a ze dne 24. listopadu 2020, *Wikingherhof* (C-59/19, EU:C:2020:950, bod 37).

102. Konečně a především je toto řešení podpořeno požadavkem souladnosti mezi výkladem pravidla pro určení příslušnosti a nástroji, které řeší rozhodné právo uvedenými v bodě 7 odůvodnění nařízení Řím II¹⁰¹. Zatímco kolizní normy týkající se pomluvy nejsou harmonizovány, nařízení Řím II nicméně sjednocuje kolizní normy týkající se nekalé soutěže¹⁰².

103. Pokud jde o nekalosoutěžní jednání ovlivňující zájmy určitého soutěžitele, jako je tomu ve věci v původním řízení, čl. 6 odst. 2 nařízení Řím II stanoví, že se použije obecné pravidlo stanovené v článku 4 uvedeného nařízení¹⁰³, a sice právo země, kde škoda vznikla¹⁰⁴.

104. S ohledem na výše uvedené mám za to, že francouzské soudy budou příslušné, pokud se prokáže, že společnost Gtflix Tv má ve Francii významný počet zákazníků, kteří mohou mít přístup k dotčené publikaci nebo publikacím a rozumí jim. Posouzení těchto skutečností náleží vnitrostátnímu soudu.

V. Závěry

105. Vzhledem k tomu, že žádost na opravu údajů a odstranění určitého obsahu lze podat pouze k soudům místa bydliště žalovaného, nebo k soudům místa příčinné události, nebo k soudům místa, kde se nachází středisko zájmů žalobce, navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku odpověděl následovně:

„Článek 7 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že žalobce, který se dovolává nekalosoutěžního jednání spočívajícího v šíření hanlivých výroků na internetu a který se domáhá opravy údajů a odstranění určitého obsahu, jakož i náhrady z nich vyplývající nemajetkové a majetkové újmy, může žalobu nebo návrh na náhradu škody způsobené pouze na území tohoto členského státu podat u soudů každého členského státu, na jehož území byl či je obsah zveřejněný na internetu dostupný. K založení příslušnosti těchto soudů je však nutné, aby žalobce prokázal, že má významný počet zákazníků v obvodu příslušnosti těchto soudů, kteří mohou mít přístup k dotčené publikaci a mohou jí rozumět.“

¹⁰¹ – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 5. července 2018, *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, bod 41), ze dne 29. července 2019, *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, bod 35), a ze dne 9. července 2020, *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, bod 39).

¹⁰² – Ačkoli nařízení Řím II neobsahuje definici pojmu „nekalá soutěž“, bod 21 odůvodnění tohoto nařízení uvádí, že „kolizní norma by měla chránit soutěžitele, spotřebitele a veřejnost a zaručit řádné fungování tržního hospodářství. Tyto cíle obecně splňuje uplatnění práva země, ve které dochází nebo může dojít k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů“. Navíc vzhledem k tomu, že unijní ustanovení musí být vykládána v souladu s mezinárodním právem, je třeba zdůraznit, že Pařížská úmluva ukládá státům, které jsou smluvními stranami této úmluvy, což je případ všech členských států Unie, povinnost zajistit účinnou ochranu proti nekalé soutěži, která ve smyslu této úmluvy zahrnuje „nepravdivá tvrzení při provozování obchodu, která by mohla poškodit dobrou pověst podniku, výrobků nebo průmyslové nebo obchodní činnosti soutěžitele“. Vzhledem k těmto dvěma skutečnostem je třeba mít za to, že pojem „nekalá soutěž“ ve smyslu nařízení Řím II zahrnuje očeřňování.

¹⁰³ – Je pravda, že toto ustanovení zavádí výjimku z pravidla zakotveného v čl. 6 odst. 1, podle kterého „rozhodným právem pro mimosmluvní závazky, které vznikají z jednání z nekalé soutěže, je právo země, ve které dochází nebo pravděpodobně dojde k narušení soutěžních vztahů nebo společných zájmů spotřebitelů“. Tuto výjimku však chápu v tom smyslu, že má za cíl zejména umožnit případné použití zvláštních pravidel stanovených v člancích 4 odst. 2 a 3 uvedeného nařízení. Viz Wautेत, P., „Concurrence déloyale et actes restreignant la libre concurrence“, R. D. C., 2008/6, červen 2008, s. 512. V důsledku toho nebude v mnoha případech žádný rozdíl mezi výsledkem vyplývajícím z použití těchto dvou pravidel, neboť trh bude často místem, kde škoda vznikla. Kromě toho se podle bodu 21 odůvodnění uvedeného nařízení zvláštní pravidlo stanovené v čl. 6 odst. 1 neodchyluje od obecného pravidla stanoveného v čl. 4 odst. 1, na které odkazuje čl. 6 odst. 2, ale upřesňuje jej.

¹⁰⁴ – Z bodu 16 odůvodnění uvedeného nařízení plyne, že škodou, ke které je pro účely určení místa jejího vzniku třeba přihlídnout, je přímá škoda. Viz rozsudek ze dne 10. prosince 2015, *Lazar* (C-350/14, EU:C:2015:802, bod 23).